

EUROPEAN CENTRE
FOR
MINORITY ISSUES

DISKURS

AKTUEL OG REGIONAL FORSKNING

FRA DET EUROPÆISKE CENTER FOR
MINDRETALSSPØRGSMÅL

An aerial photograph of a coastal city, likely Ålesund, Norway, featuring a large bridge spanning a body of water. The city is densely packed with buildings, and a prominent red brick building is visible in the foreground. The sky is a mix of blue and orange, suggesting a sunset or sunrise.

NR.6 | oktober 2026

EUROPEAN CENTRE
FOR
MINORITY ISSUES

European Centre for Minority Issues (ECMI)
Schiffbrücke 12, 24939 Flensburg, Tyskland

T: +49 461 141 490

E: info@ecmi.de

W: www.ecmi.de

WWW.ECMI.DE

Indhold

- 4 FORORD
- 5 MINDRETALSRETTIGHEDER & SOCIAL RETFÆRDIGHED
- 11 PROJEKT: GØR MINDRETALSPOLITIK MÅLBAR
- 14 'ERHVERVSLIV OG MINDRETALSRETTIGHEDER'
- 16 ECMI SOMMERSKOLE

Kære læsere,

Lige muligheder er et yderst aktuelt og centralt emne i vores samfund i dag. Spørgsmålet om retfærdige startvilkår er et kerne tema, især i forhold til vores forskning om mindretal – og et område, som vores kollega, dr. Andreea Cârstocea, har dedikeret sig til med stort engagement gennem mange år. I kan læse mere om hendes arbejde og hendes personlige motivation på side 5.

I tråd med dette emne vil vi gerne henlede jeres opmærksomhed på vores nye banebrydende projekt, National Minority Policy Index (NMPI). Indekset har til formål at muliggøre en international og bæredygtig sammenligning af mindretalspolitikker og vil ledsage os over de næste tre år. Yderligere information kan findes på side 11.

Inden for bæredygtig mindretalspolitik og -forskning har ECMI i mange år fulgt en strategi med tæt samarbejde med unge aktivister og forskere tidligt i deres karriere. Vores årlige sommerskole blev i år afholdt for 16. gang. Yderligere oplysninger findes på side 16.

Tak fordi I holder kontakten med os – vi håber, I får stor glæde af at læse dette nummer!

Varme hilsner

Katharina Jürgensen

Katharina Jürgensen
Kommunikation & Medier

SOCIAL RETFÆRDIGHED FOR MINDRETAL

INTERVIEW MED FORSKNINGSCHF DR. ANDREEA CÂRSTOCEA

Hvad inspirerede dig til at specialisere dig i mindretalsrettigheder og social retfærdighed? Var der nogen personlige oplevelser eller nøgleøjeblikke, der påvirkede din akademiske vej?

Dr. Andreea Cârstocea (A.C.):

Jeg tror, det var en kombination af flere faktorer. Hvad angår de personlige faktorer, kommer jeg fra en etnisk blandet familie – halvdelen af min familie er rumænsk, den anden halvdel ungarsk (hvilket slet ikke er usædvanligt i min føde-region Transsylvanien). At vokse op i en tosproget og bikulturel familie gav mig bestemt en vis følsomhed over for spørgsmål om etnisk identitet. Dette gjaldt især i 1990'ernes Rumænien, hvor jeg oplevede den til tider intense politisering og var vidne til instrumentaliseringen af etniske forskelle.

Senere arbejdede jeg i flere år for den rumænske regerings departement for mindretalsspørgsmål, hvor jeg kom i direkte berøring med den praktiske beskyttelse af mindretal.

Dr. Andreea Cârstocea er seniorforsker og leder af ECMIs forskningsklynge "Ligestilling og Inklusion"

SOCIAL RETFÆRDIGHED FOR MINDRETAL

Du har været med til at udarbejde anbefalinger fra OSCE (Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa) om, hvordan nationale mindretal kan deltage aktivt i samfundet og i det økonomiske liv.

Hvilke af disse anbefalinger mener du er særligt vigtige? Og hvad er de største udfordringer, når anbefalingerne skal omsættes til praksis?

A.C.:

Dette arbejde er yderst vigtigt, da det flytter det hidtidige fokus fra snæver politisk deltagelse over til reel socioøkonomisk deltagelse. Den ene form for deltagelse kan ikke fungere meningsfuldt uden den anden, og derfor glæder det mig meget, at HKNM (Højkommissæren for Nationale Mindretal) har besluttet at prioritere nationale mindretals socioøkonomiske rettigheder.

Hvad angår spørgsmålet om, hvilket aspekt der er vigtigst, mener jeg, at vi er nødt til at tænke holistisk.

For at give et konkret eksempel: Hvis en person ikke kan finde fast beskæftigelse og presses ud i uformelt arbejde – som det er virkeligheden for mange romaer i Europa – mangler vedkommende sygeforsikring, arbejdsløshedsunderstøttelse og social sikring. Dette fører ofte til forringet helbred, utilstrækkelige boligforhold og gældsætning. Dermed opstår en fattigdomsspiral, som videreføres til de næste generationer. Af denne grund anser jeg alle dele af den socioøkonomiske deltagelse for lige vigtige, da de er uløseligt forbundne og gensidigt afhængige.

Det var en meget formativ oplevelse. Omkring det tidspunkt indså jeg, hvor dybt rodfastet ulighed kan være, og hvor afgørende det derfor er at kæmpe for social retfærdighed.

SOCIAL RETFÆRDIGHED FOR MINDRETAL

I dit projekt „Marginalitet i Europas udkant” undersøgte du situationen for romasamfund i flere lande under COVID-19-pandemien. Hvad var de mest slående resultater vedrørende pandemiens indvirkning på disse samfund?

A.C.:

De økonomiske og sociale konsekvenser af pandemirestriktionerne ramte generelt hårdt, men konsekvenserne for romasamfundene blev forværret markant af deres uformelle arbejdsvilkår og generelt ringe levevilkår.

Det mest alarmerende aspekt var dog den ekstreme syndebukrolle, som dette samfund blev tildelt: Romaer blev åbent anklaget for at sprede virussen og for at bringe folkesundheden i fare ved påstået uvilje mod at overholde coronareglerne.

Denne ekstreme hadefulde tale på de sociale medier bredte sig desværre flere steder til den virkelige verden og udmøntede sig i direkte fysiske konfrontationer og overgreb mod medlemmer af fællesskabet.

Du er også redaktør for JEMIE – Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe. Hvordan vil du beskrive tidsskriftets tematiske fokus? Er der specifikke emner, metoder eller tilgange, som du gerne aktivt vil inkludere eller promovere?

A.C.:

JEMIE udgiver original grundforskning i emner med relation til mindretalsspørgsmål i Europa. Det kan umiddelbart lyde som et meget snævert nichefelt, men ser man på de artikler og temanumre, vi løbende udgiver, spænder feltet vidt og åbner op for rige, tværfaglige tilgange. Vi dækker emner som sproglig mangfoldighed, etniske konflikter, undervisning for nationale mindretal og strategier for mangfoldighedshåndtering – for blot at nævne nogle af de områder, vi behandlede i det forgangne år.

SOCIAL RETFÆRDIGHED FOR MINDRETAL

Kan du beskrive dine primære opgaver i denne rolle – såsom at overvåge fagfællebedømmelse, planlægge tematiske emner, udvælge bedømmere og sikre akademisk kvalitet? Hvilke store udfordringer står du over for som redaktør?

A.C.:

Vores fornemste opgave er at sikre, at den redaktionelle proces forløber gnidningsløst og uden unødige forsinkelser. Arbejdet kræver grundig forudgående planlægning: Vi tilrettelægger typisk vores faste numre og særunumre et år forud, så vi kan sikre, at alle bidragydere overholder tidsplanen

Sideløbende følger vi nøje tidsskriftets indeksering og akademiske metrikker, hvilket er afgørende for at tiltrække nye forfattere. Dertil kommer den tekniske infrastruktur: Det glæder mig meget, at vi i år fik opdateret vores redaktionelle platform og gav tidsskriftets hjemmeside et nyt, moderne design. Hvad angår udfordringerne, er tiden den største knappe ressource – udgivelsen af et tidsskrift er særdeles tidskrævende, hvilket reducerer den tid, jeg har til rådighed til min egen forskning.

SOCIAL RETFÆRDIGHED FOR MINDRETAL

Andreea Cârstocea modtog sin ph.d. i statskundskab fra University College London i Storbritannien i 2012. Hendes doktorafhandling undersøgte fænomenet "etno-business" i Rumænien (en række uventede konsekvenser af systemet for politisk repræsentation for nationale mindretal efter 1989). Hun har også en kandidatgrad (MA) i menneskerettigheder fra University College London, Storbritannien, som blev støttet af et Chevening-stipendium fra British Council. Andreeas nuværende forskning fokuserer på spørgsmål om social retfærdighed, især i forhold til socioøkonomisk deltagelse og inkluderende uddannelse.

Andreea demonstrerede sin ekspertise inden for socioøkonomisk deltagelse som hovedforfatter af OSCE-HKMN's (Højkommissær for Nationale Minoriteter) anbefalinger om nationale mindretals effektive deltagelse i det sociale og økonomiske liv (2023).

En politisk briefing om dette emne fandt sted i det tyske forbundsministerium for indenrigsaffærer og samfund (BMI) den 22. april 2024.

Dr. Andreea Cârstocea sammen med Natalie Pawlik, den tyske forbundsregerings befuldmægtigede for aussiedler- og spåtaussiedlerspørgsmål og nationale mindretal, prof. dr. Vello Pettai, direktør for ECMI, og Sarah Stephan, projektleder ved kontoret for OSCE's Højkommissær for Nationale Mindretal.

SOCIAL RETFÆRDIGHED FOR MINDRETAL

Som en del af sit forskningsfokus på social retfærdighed var Andreea medforsker i det University of Leicester-finansierede projekt "Marginality on the Margins of Europe" (2021). Projektet undersøgte pandemiens indvirkning på romasamfund i Albanien, Bosnien-Hercegovina, Moldova, Montenegro, Nordmakedonien, Serbien og Ukraine. Resultaterne af dette projekt blev offentliggjort i et særnummer af "Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe". Inden for inkluderende uddannelse bidrog Andreea til udviklingen af materialer, der skal vejlede serbiske myndigheder i retning af større lige uddannelsesmuligheder for romaelever. Dette blev gjort som en del af hendes engagement i projektet "Erhvervsvejledning og -orientering for sårbare grupper i Serbien", som blev finansieret af det tyske selskab for internationalt samarbejde (GIZ).

Før Andreea kom til ECMI, arbejdede hun fra 2001 til 2007 som seniorekspert i den rumænske regerings afdeling for interetniske relationer. I denne rolle skrev hun rapporter og vurderinger af implementeringen af Rumæniens system til beskyttelse af nationale mindretal og ikke-diskrimination. Hun ledede også det nationale oplysningsprogram "Take Attitude, Stop Discrimination!" i 2007, et mangfoldigheds- og antidiskriminationsprogram finansieret af det europæiske fællesskabs handlingsprogram til bekæmpelse af diskrimination.

GØR MINDRETALSPOLITIK MÅLBAR

Over 100 millioner mennesker i Europa lever som medlemmer af nationale mindretalssamfund. De har alle rettigheder, hvoraf nogle er omfattende reguleret i (inter)nationale traktater og aftaler. Den virkelige udfordring ligger dog i at opretholde og praktisk implementere disse formelle rammer. I hvilken grad bygger et lands mindretalspolitik på disse juridiske bestemmelser, og kan dette sammenlignes på tværs af lande? Disse data er yderst relevante for forskning, international (mindretals)politik og aktivisme.

Det banebrydende projekt National Minority Policy Index (NMPI) starter i januar 2027 og har til formål at muliggøre en international sammenligning af mindretalspolitikker inden for tre år.

NMPI adskiller sig væsentligt fra eksisterende indeksmetoder, idet det udfører en separat vurdering for hver officielt anerkendt minoritetsgruppe i et land og nøje omhandler en bred vifte af definerede politikområder. Gennem narrative spørgsmålsformater, præcise svarkategorier, en modulær struktur og metodisk solide aggregeringsregler til indeksberegning muliggør skalaen præcise resultater. Inkluderingen af lokale eksperter er også et unikt træk ved indekset.

Projektet er baseret på et netværk af 80 til 100 landeeksperter – herunder juridiske, politiske, uddannelsesmæssige og medieforskere samt repræsentanter fra NGO'er. Eksperterne besvarer ikke hele spørgeskemaet, men fokuserer udelukkende på spørgsmål fra deres eget ekspertiseområde. Dette minimerer potentielle fejl og øger dataenes validitet og pålidelighed drastisk.

GØR MINDRETALSPOLITIK MÅLBAR

Indekset er baseret på et differentieret undersøgelsesinstrument med næsten 200 specifikke spørgsmål, tematisk afstemt med rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal (FCNM). Disse spørgsmål dækker otte områder inden for mindretalspolitik:

Juridisk og institutionel ramme:
Omfatter forfatningsmæssige krav og eksistensen af statslige beskyttelsesinstitutioner.

Identitetsbeskyttelse: Måler bevarelse og fremme af specifik kulturel og historisk identitet.

Deltagelse i det offentlige liv:
Vurderer politisk repræsentation og deltagelse i beslutningsprocesser.

Mediepolitik: Analyserer adgang til og promovering af medier på mindretalssprog.

Mindretalssprog: Undersøger sprogets officielle status og brug i regeringen og det offentlige liv.

Mindretalsuddannelse: Evaluerer uddannelses tilbud i og om mindretalssproget på skoler og universiteter.

Internationalt samarbejde:
Vurderer muligheden for grænseoverskridende kontakter, f.eks. med oprindelseslandet.

Intolerance og diskrimination:
Måler samfundsmæssig fjendtlighed, hadefuld tale og hverdagsdiskrimination.

Takket være den komponentbaserede struktur kan forskere og politiske aktører analysere individuelle livsområder som delindekser uafhængigt af hinanden.

NMPI blev udtænkt af et kroatisk forskerhold ledet af professor Nebojša Blanuša og Viktor Koska ved Zagreb Universitet med start i 2021. Efter to succesfulde pilotstudier i Kroatien (2023 med 12 eksperter og 2024 med 28 eksperter) blev der afholdt en konceptuel workshop på ECMI i april 2025 for at træffe beslutninger om fremtidig udvidelse.

GØR MINDRETALSPOLITIK MÅLBAR

Projektet vil i første omgang begynde med en analyse af Tyskland, Finland, Ungarn, Serbien, Storbritannien og Kroatien, under hensyntagen til de forskellige politiske og sociale forhold i hvert land. Yderligere lande vil blive udvalgt, efterhånden som projektet skrider frem.

Projektet ledes af Det Statskundskabelige Fakultet ved Zagrebs Universitet (Kroatien). Det samarbejder i et stærkt netværk med to andre anerkendte europæiske forskningsinstitutioner:

Göteborgs Universitet (Sverige, hjemsted for det velkendte projekt Varieties of Democracy (V-Dem), som danner et vigtigt grundlag for projektet) og Institutet for Minoritetsrettigheder ved EURAC Research (Bolzano, Italien).

Hos ECMI er projektet støttet af forskerne prof. dr. Vello Pettai, dr. Ljubica Djordjevic, dr. Felix Schulte og dr. habil. Kyriaki Topidi.

ECMI bidrager med sin metodologiske ekspertise til design og implementering af undersøgelsen. Derudover er ECMI ansvarlig for at formidle projektets resultater til centrale internationale aktører såsom Europarådet, OSCE og Europa-Parlamentet, samt for at samarbejde med mindretalsorganisationer såsom Folkegruppernes Føderative Union (FUEN).

NMPI er finansieret af EU's "Twinning"-instrument. Projektet har et samlet budget på 1,5 millioner euro, hvoraf 310.000 euro er øremærket til ECMI's aktiviteter i Flensburg.

WORKSHOP

ERHVERVSLIV OG

MINDRETALSRETTIGHEDER

Forholdet mellem mindretalsrettigheder og økonomisk deltagelse vinder stadig større betydning i debatter om inklusion, ligestilling og social samhørighed. Der er bred enighed om, at effektiv deltagelse i det økonomiske liv er afgørende for at realisere mindretalsrettigheder.

Ikke desto mindre vakler den politiske og sociale implementering fortsat. ECMI Workshop om virksomheder og mindretalsrettigheder, et endags ekspertarrangement afholdt i Flensborg den 12. juni 2026, undersøgte netop disse strukturelle barrierer. Det begyndte med en paneldiskussion om juridiske rammer og nye teknologier. Dette blev efterfulgt af en diskussion om interseksionel eksklusion på arbejdsmarkedet, som behandlede de mange ulemper, mindretal står over for.

ECMI-kollegaen Martin Klatt førte derefter gruppen gennem Flensborg og præsenterede virksomheder med mindretalsdeltagelse.

Arrangørholdet og talerne (fra venstre mod højre): Aziz Berdiqulov, Balázs Kiss, Heman Das, Mary Drosopoulos, Mieste Hotopp-Riecke, Martin Klatt, Gyöngyi Schwarcz, Katalin Kovály, Andreea Cârstocea, Pavlína Heinzová, Norbert Tóth.

Vores årlige sommerskole om nationale mindretal gik ind i sit 16. år i sommer. Under mottoet "Europas mindretal uden egen nationalstat: Profiler og realiteter" fandt den sted i Flensborg fra den 23. til den 28. august.

Programmet, der blev organiseret som et fælles initiativ fra ECMI og Coppieters Foundation, fokuserede på mindretalssamfund, der ikke kan stole på støtte fra en ekstern stat af samme etniske gruppe (mindretal uden moderstat/ NKSM). Disse grupper omfatter blandt andet territorielt organiserede mindretal (såsom catalanere, baskere og korsikanere), territorielt koncentrerede mindretalsgrupper (såsom vestfriserne), små og truede mindretal (såsom sorbere og nordfriserne), spredte samfund (såsom romaer og sinter) og oprindelige folk (såsom samer og grønlandere).

Arrangementet begyndte søndag den 23. august på ECMI's hovedkvarter. Efter registrering, introduktioner og en gennemgang af programmet af sommerskoleteamet, gav Martin Klatt (ECMI) åbningsforelæsningsen om den tysk-danske grænseregion. Fra mandag og frem fandt alle yderligere forelæsninger og workshops sted i konferencerummet "Blå Sal" på det Dansk Centralbibliotek Flensborg.

Mandag den 24. august udforskede deltagerne de konceptuelle og juridiske grundlag for statsløse mindretal. Efter den officielle åbning af Marta Bainka (Coppieters Fonden), Vello Pettai (ECMI) og Jens M. Henriksen (Dansk Centralbibliotek Flensborg) gav Vello Pettai en konceptuel introduktion til emnet. Efterfølgende gav Ljubica Djordjević (ECMI) en præsentation, der undersøgte den internationale juridiske beskyttelse af statsløse mindretal fra et europæisk perspektiv.

SOMMERKOLE

Om eftermiddagen udforskede en paneldiskussion med Bahne Bahnsen (FUEN), Vera Skvirskaja (Københavns Universitet), Sonja Wolf (Statskancelliet i Slesvig-Holsten) og Mirjam Vellinga (Afûk) institutionelle perspektiver på disse mindretal. Dagen afsluttedes med den første gruppearbejds-session, hvor de studerende blev opdelt i fem hold for at lave casestudier om gagauzerne i Moldova, rætoromanskerne i Schweiz, ladinerne i Sydtyrol, ruthenerne og grønlanderne.

Tirsdag den 25. august fokuserede programmet på emnet territorielt organiserede og koncentrerede mindretal. James Hawkey (University of Bristol) analyserede den institutionelle støtte og sprogtrettigheder for catalansktalende i Spanien. Simon Hobson (new.wales) undersøgte selvbestemmelse uden en moderstat ved hjælp af Wales efter Brexit som casestudie.

Om eftermiddagen behandlede en paneldiskussion med Hawkey, Hobson og Marta Bainka emnerne anerkendelse og selvbestemmelse, hvor det schlesiske mindretal i Polen blev præsenteret som et yderligere sammenlignende eksempel. Bagefter mødtes de studerendes arbejdsgrupper igen for at udforske deres respektive casestudier yderligere.

Onsdag den 26. august blev fokus ændret til små, truede og spredte samfund. Alena Paulik (ZARI-projektet Domowina) præsenterede de realiteter og udfordringer, som de øvresorbiske og nedersorbiske samfund i Tyskland står over for. Ruth Kircher undersøgte den etnolingvistiske vitalitet og sårbarhed hos nordfrisisk i Tyskland.

Iulius Rostas (Eötvös Loránd Universitet) holdt to sammenhængende forelæsninger om romaernes erfaringer med mindretalsstatus, hvor han diskuterede afkolonial kritik og begrænsningerne i traditionelle rammer for mindretalsrettigheder. Dagen blev afsluttet med en historisk byvandring i Flensborg ledet af Martin Klatt.

Torsdag den 27. august var dedikeret til en udflugt til øen Föhr for at observere de lokale forhold. Efter ankomsten med bus og færge besøgte gruppen Ferring Stiftelsen for en guidet rundvisning i dens faciliteter og overværede et foredrag af dens formand, Robert Kleih. Udflugten afsluttedes med et besøg på Dr. Carl Häberlin Frisike Museum for at udforske den frisiske kulturarv, efterfulgt af fritid inden returrejsen til Flensborg.

På den sidste dag, fredag den 28. august, åbnede Elmira Muratova (ECMI) formiddagssessionerne med et foredrag om repatriering, anerkendelse og rettigheder for krimtatarer i det uafhængige Ukraine. Derefter færdiggjorde de studerende deres casestudier og afholdt deres 15-minutters gruppepræsentationer. Efter en feedback- og evalueringssession modtog deltagerne deres certifikater, og sommerskolen afsluttedes officielt med en afskedsmiddag om aftenen.

Vi vil gerne takke vores fremragende talere og de meget engagerede deltagere. Vi håber at holde kontakten og ser frem til at se jer alle igen snart.

ECMI-GRUNDLÆGGERNE

With funding from the

Federal Ministry
of the Interior
and Community

by decision of
the German Bundestag

Ministry of Higher
Education and Science
Denmark

SH

